

'HET CULTUREEL ERFGOED VAN EUROPA'

TOOLKIT VOOR DOCENTEN

(LEEFTIJD LEERLINGEN: 10 T/M 15 JAAR)

2018

EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED

[#EuropeForCulture](#)

ONS ERFGOED: WAAR VERLEDEN EN TOEKOMST SAMENKOMEN

Inhoudsopgave

Europees Jaar van het cultureel erfgoed 2018: handleiding voor docenten	3
LES 1: cultureel erfgoed opsporen	9
VOOR DOCENTEN: aanwijzingen voor het online spel Cultureel erfgoed opsporen.	11
CULTUREEL ERFGOED OPSPOREN: het werkblad	12
LES 2: Europa – In verscheidenheid verenigd	14
WERKBLAD VOOR CURATOREN	16
LES 2: projectvoorstellen	18
Dit zijn wij	19
Pop-up artiesten	19
Tijdcapsules	20
Traditie als inspiratie	20
Een monument adopteren	21
Festiviteiten	21
Culturele Routes van Europa	22
Gemeenschappelijk erfgoed	22
DiscoverEU: Wat ik nog graag zou willen doen	23
Industrieel erfgoed	23
We gaan dansen!	24
Fietstocht langs erfgoed	24
Buiten de begaande paden	25
Stedenbanden	25
Jongeren voor erfgoed	26
Het Europees Erfgoedlabel	26

EU: Europese Unie

Publicatiebureau

© Europese Unie, 2018

Hergebruik met bronvermelding toegestaan.

Het beleid ten aanzien van hergebruik van documenten van de Europese Commissie is vastgelegd in Besluit 2011/833/EU (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39).

Voor gebruik of overname van foto's of andere materialen die niet onder het auteursrecht van de EU vallen, moet u rechtstreeks toestemming vragen aan de houders van het desbetreffende auteursrecht.

Europees Jaar van het cultureel erfgoed 2018: handleiding voor docenten

WELKOM

Dit educatiemateriaal voor Europees cultureel erfgoed is gericht op leerlingen vanaf tien tot en met vijftien jaar en geeft antwoord op de volgende vragen:

- > Kunnen we bouwen aan een gezamenlijke toekomst door de schat aan uniek en divers cultureel erfgoed die Europa rijk is, te kennen en te koesteren?
- > Hoe kunnen we bevorderen dat jongeren op allerlei niveaus kennismaken met het rijke gemeenschappelijke cultureel erfgoed dat we in Europa hebben?

HET CULTUREEL ERFGOED VAN EUROPA: DE CONTEXT

De EU werd opgericht met het oog op vrede en economische welvaart en vanuit een verlangen naar eenheid. De grondslag van een verenigd Europa wordt gevormd door onze gemeenschappelijke belangen en idealen en met respect voor onze culturele en linguïstische diversiteit. Het Europees Jaar van het cultureel erfgoed 2018 is uitgeroepen ter ere van het rijke en diverse cultureel erfgoed in de EU op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Deze toolkit is bedoeld als ondersteuning voor docenten die hun leerlingen, zowel in de klas als daarbuiten, in contact willen brengen met hun cultureel erfgoed zodat ze een beter besef krijgen van het belang om dit te beschermen.

Cultureel erfgoed ligt aan de basis van ons dagelijkse doen en laten. Het is overal om ons heen: in steden en dorpen, in het landschap en op archeologische locaties. Je vindt het in literatuur, kunst en monumenten, in ambachten uit de tijd van onze voorouders, in de verhalen die we onze kinderen vertellen, in ons voedsel en in de films die we zien en waarin we onszelf herkennen.

Mensen hebben ons cultureel erfgoed gecreëerd en hier betekenis aan gegeven. De uitingen hiervan zijn dus van grote waarde voor onze samenleving. Die waarde kan cultureel, artistiek, historisch, archeologisch of antropologisch van aard zijn.

Maar niet alles wat oud is, is cultureel erfgoed: het werk moet door mensen zijn gemaakt, bewust worden beschermd en in stand worden gehouden of nieuw leven krijgen ingeblazen; het mag niet zijn overgelaten aan natuurlijk verval of verwoesting noch in vergetelheid zijn geraakt.

In al zijn uitingen bestaat cultureel erfgoed uit:

- > Gebouwen, monumenten, kunstvoorwerpen, archieven, kleding, kunstwerken, boeken, machines, historische steden, archeologische locaties, enzovoort: **het materieel erfgoed**.
- > ebruiken, uitingen, uitdrukkingen, kennis, vaardigheden, objecten en culturele ruimtes die van waarde zijn voor mensen, zoals festivals. En daarnaast ook uit taal en mondelinge tradities, uitvoerende kunsten, oude ambachten, enzovoort: **het immaterieel erfgoed**.
- > Landschappen en geografische gebieden waar in de natuur aanwijzingen te vinden zijn van culturele uitingen en tradities, zoals parken en tuinen.
- > Digitale bronnen (bijvoorbeeld digitale kunst en animaties) of bronnen die zijn gedigitaliseerd zodat ze bewaard blijven (o.a. teksten, beeld, video's en opnames): **het digitaal erfgoed**.

Cultureel erfgoed kan op vele manieren educatief en participatief zijn voor jongeren. Het bevordert de dialoog tussen verschillende culturen en generaties, vergroot het besef van verschillen en overeenkomsten, en het stimuleert de waardering voor culturele diversiteit.

In Europa hebben we een buitengewoon rijk cultureel en natuurlijk erfgoed. Dit is een gezamenlijke rijkdom en heeft ons gemaakt tot wie we zijn. De volgende generaties zijn de conservators van de toekomst en zij zullen ervoor zorgen dat dit erfgoed bewaard blijft. Door leerlingen te helpen hun cultureel erfgoed te waarderen en te koesteren, kunnen ze de diversiteit ervan ontdekken en een interculturele dialoog opstarten over hetgeen we gemeenschappelijk hebben.

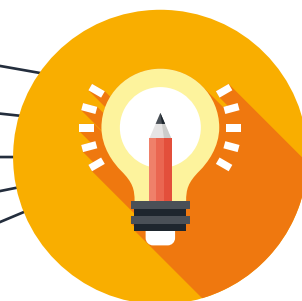
DE STRUCTUUR

In de toolkit voor docenten worden relevante bronnen en thema's aangereikt voor projecten met betrekking tot cultureel erfgoed. Deze zijn bedoeld om jongeren te laten kennismaken met cultureel erfgoed in Europa en hun betrokkenheid bij dit erfgoed te bevorderen. Het is ook bedoeld om het gevoel te versterken van deel uit te maken van een Europese familie.

Deze toolkit is bedoeld als een middel voor docenten werkzaam in diverse vormen van onderwijs en in verschillende vakken. Het materiaal is erop gericht om leerlingen van tien tot en met vijftien jaar op allerlei manieren aan de slag te laten gaan met thema's, discussies en projecten met betrekking tot cultureel erfgoed.

De toolkit bestaat uit:

- > Een docentenhandleiding voor de toolkit
- > Een online spel
- > Lesplan 1: Cultureel erfgoed opsporen
- > Lesplan 2: Europa: in verscheidenheid verenigd
- > Projectvoorstellen

DE LESPLANNEN

Thema	Titel	Bronnen	Materiaal
Wat is cultureel erfgoed?	Les 1 Cultureel erfgoed opsporen	Online spel Antwoordblad voor Cultureel erfgoed opsporen	<ul style="list-style-type: none"> • Computers met internetverbinding voor leerlingen die in tweetallen werken • Whiteboard • Digitale projector
Europa's cultureel erfgoed een warm hart toedragen en oog krijgen voor de diversiteit en de waarde ervan.	Les 2 Europa: in verscheidenheid verenigd	Gids voor curatoren Lijst met projecten	<ul style="list-style-type: none"> • Computers • Pen en papier • Projectvoorstellen

De toolkit bestaat uit twee lesplannen:

- > In de eerste les speelt een online spel over cultureel erfgoed een centrale rol. Docenten kunnen dit spel gebruiken om het onderwerp op een speelse en educatieve manier te introduceren. De leerlingen raken via het spel bekend met het begrip cultureel erfgoed en maken kennis met de vormen waarin het kan voorkomen. **Het gaat er in deze les vooral om dat leerlingen begrijpen wat gemeenschappelijk Europees cultureel erfgoed inhoudt en dat het gevoel deel uit te maken van Europa wordt versterkt.**
- > In de tweede les worden leerlingen aangemoedigd om de Europese dimensie van hun cultureel erfgoed te verkennen. Ze gaan op zoek naar manieren om cultureel erfgoed in stand te houden en ze kunnen aan een of meer projecten meedoen. Dit geeft ze de kans om in contact te komen met cultureel erfgoed. **Deze les is vooral bedoeld om leerlingen erop te wijzen hoe belangrijk het is om ons cultureel erfgoed te waarderen en in stand te houden.**

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

LES 1: CULTUREEL ERFGOED OPSPOREN – HET ONLINE SPEL

In de toolkit zit een online spel, als onderdeel van het eerste lesplan. Het spel kent twee moeilijkheidsniveaus, afgestemd op leerlingen van tien tot en met twaalf jaar en van dertien tot en met vijftien jaar. Het spel heet 'Cultureel erfgoed opsporen' en docenten kunnen het gebruiken als opstapje naar de eerste les over cultureel erfgoed. Het spel kan het beste in tweetallen of groepjes gespeeld worden zodat de leerlingen zich spelenderwijs op een actieve en leuke manier de nieuwe kennis eigen maken. De docent treedt op als spelleider.

Het online spel leidt het onderwerp cultureel erfgoed in en geeft leerlingen een overzicht van de vier vormen van erfgoed (materieel, immaterieel, natuurlijk en digitaal). Ook brengt het een discussie op gang over de betekenis van cultureel erfgoed.

Het online spel heeft tot doel:

- > de aandacht van de leerlingen te trekken en hun aan te moedigen om meer te weten te komen over het diverse cultureel erfgoed van Europa;
- > hun inzicht in cultureel erfgoed te vergroten door aan te tonen dat het meer omvat dan musea en oude gebouwen;
- > leerlingen kennis te laten maken met de vier vormen van cultureel erfgoed;
- > een discussie op gang te brengen over wat er tot cultureel erfgoed behoort;
- > leerlingen aan te moedigen om in contact te komen met cultureel erfgoed;
- > de onderzoeksvaardigheden van leerlingen te verbeteren;
- > actief leren te bevorderen.

In het spel zit een interactieve kaart van Europa waarop leerlingen virtuele objecten of foto's kunnen vinden, zoals de Berlijnse muur en de Eiffeltoren. Wordt er op een bepaald land geklikt, dan licht er een quizachtige vraag op waarop de leerlingen antwoord moeten geven.

Het spel biedt twee moeilijkheidsniveaus:

- > zeven vragen voor leerlingen van tien tot en met twaalf jaar;
- > zeven vragen voor leerlingen van dertien tot en met vijftien jaar.

Beide niveaus omvatten drie vragen over het gemeenschappelijk Europees cultureel erfgoed en vier vragen over de diverse vormen van cultureel erfgoed (materieel, immaterieel, natuurlijk en digitaal). De vragen zijn bedoeld om de leerlingen een breed overzicht te geven van wat cultureel erfgoed inhoudt en ze geleidelijk en spelenderwijs een introductie op het onderwerp te geven. Meer informatie is te vinden in de spelinstructies.

LES 2: IN VERSCHIEDENHEID VERENIGD - PROJECTVOORSTELLEN

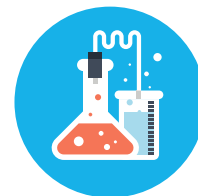
Als onderdeel van het tweede lesplan bevat de toolkit een lijst met vijftien projectvoorstellen. Docenten kunnen een of meer projecten kiezen om met hun leerlingen uit te voeren. Dat kan in de klas zijn of daarbuiten.

De klas kan ook zelf een onderwerp voor een project kiezen en werkgroepen vormen die zich op verschillende aspecten van het onderwerp richten, het thema onderzoeken, erover schrijven en uiteindelijk aan de rest van de klas presenteren. Leerlingen kunnen ook een onderwerp kiezen dat aansluit bij hun persoonlijke interesses en hun werk later aan hun klasgenoten presenteren. Het project moet leerlingen aanmoedigen om betrokken te raken bij het organiseren van of deel te nemen aan evenementen die het gevoel bevorderen deel uit te maken van **een gezamenlijke Europese gemeenschap**.

De projecten bevorderen actief leren op basis van samenwerken in groepen. Door samenwerking in teams zijn leerlingen beter in staat om kennis over hun cultureel erfgoed uit te wisselen, krijgen ze meer inzicht en meer het gevoel erbij te horen. De projecten zijn niet specifiek afgestemd op bepaalde leeftijdsgroepen; docenten kunnen bepalen welk project volgens hen best past bij de leeftijd, de interesses en vaardigheden van hun leerlingen. Een interdisciplinaire aanpak is aan te raden: dan kan worden ingehaakt op het werk van andere vakken, zoals kunstzinnige vorming, lichamelijke oefening en ICT.

Elk project moedigt aan tot:

- > onderzoek (een mix van mondeling en/of documentgericht onderzoek);
- > presentatie van het werk (aan een livepubliek en/of digitaal aan een breder publiek);
- > deelname van de leerlingen aan een activiteit op het gebied van cultureel erfgoed.

Veel van de projecten zijn erop gericht naar buiten te gaan en bijvoorbeeld locaties te bezoeken waar zich cultureel erfgoed bevindt en meer te weten te komen over de unieke Europese

Natura 2000-landschappen en de leefomgeving van wilde planten en dieren, over het belang van het in stand houden en ondersteunen van biodiversiteit en van alle vormen van cultureel erfgoed in Europa. Door mee te doen aan het organiseren van evenementen op het gebied van cultureel erfgoed kunnen leerlingen hun onafhankelijkheid ontwikkelen terwijl ze samenwerken. Hierdoor kunnen leerlingen een nieuwe kijk op hun erfgoed krijgen.

Tip: help leerlingen bij de presentatie van hun werk!

Leerlingen zullen cultureel erfgoed nog meer waarderen wanneer ze hun project kunnen presenteren aan een publiek buiten het klaslokaal. Dat geldt ook voor deelname aan de organisatie, van een evenement op het gebied van cultureel erfgoed. Help ze daarmee! Ook op school kan er een evenement worden georganiseerd waarvoor plaatselijke groepen voor het beheer van erfgoed worden uitgenodigd. Door contact te leggen met dit soort groepen en door het (mee)organiseren van evenementen in het kader van de Europese Erfgoeddagen doen leerlingen ervaring op in het participeren, eventueel als vrijwilliger, in toekomstige projecten op het gebied van cultureel erfgoed.

TIPS VOOR HET ONLINE ZETTEN VAN PROJECTEN VAN LEERLINGEN

Terwijl ze leren over cultureel erfgoed kunnen leerlingen hun digitale vaardigheden ontwikkelen. Docenten kunnen leerlingen aanmoedigen om hun werk online te zetten. Hier volgen enkele tips en richtlijnen die daarbij kunnen helpen:

- > Laat elk projectteam beelden, video's en muziek die ze gebruiken opslaan in een map 'Auteursrecht'. Elk item moet worden opgeslagen met de bijbehorende auteursrechtgegevens. Het team moet dan beslissen hoe ze de bronvermeldingen gaan aanpakken. Een van de teamleden kan alles rond het auteursrecht uitzoeken, bijvoorbeeld of het materiaal mag worden gebruikt voor onderwijsdoeleinden. Licenties moeten worden opgeslagen in de auteursrechtmap.
- > Laat de leerlingen zien hoe ze gebruik kunnen maken van digitale bronnen, zoals Creative Commons, en hoe ze die moeten vermelden. Raadpleeg hiervoor bijvoorbeeld volgende websites:
 - **Europeana** op <https://www.europeana.eu/portal/nl>: een collectie van meer dan 51 miljoen kunstwerken en -voorwerpen, boeken, video's en geluidsfragmenten uit ruim 3 500 musea, galeries, bibliotheken en archieven uit heel Europa. De meeste items zijn gratis te gebruiken, maar bronvermelding is altijd vereist.
 - **Creative Commons**: <https://creativecommons.nl>. Via deze site kan je gratis een licentie aanmaken waarbij je al je rechten behoudt, maar anderen toestemming geeft om je werk te verspreiden, met anderen te delen of bij sommige licenties ook om het werk te bewerken. Laat leerlingen zien hoe ze voor hun projecten op <https://search.creativecommons.org> media kunnen vinden met een Creative Commons-licentie en hoe ze kunnen nagaan of er op bepaalde media auteursrecht rust en of er voor gebruik ervan toestemming nodig is.
- > Misschien kan elk projectteam een Creative Commons-licentie kiezen voor hun eigen project voordat ze het online publiceren? Dit zou een uitstekende manier zijn om te leren hoe het auteursrecht werkt en hoe ze zowel werk dat ze gebruiken voor hun project als het eigen creatieve werk dat ze online publiceren, van de juiste bronvermeldingen kunnen voorzien.
- > Informeer leerlingen die video's willen maken van elkaar en van andere jongeren onder de 16 jaar, dat ze schriftelijke toestemming nodig hebben van een ouder of voogd. De leerlingen kunnen gebruik maken van het toestemmingsformulier dat hun school gebruikt. Per projectgroep kan iemand worden aangewezen als 'databeheerder' die ervoor zorgt dat alle persoonsgegevens die worden verzameld goed beveiligd worden. De groep beslist dan samen wat er online gezet mag worden.
- > Elke projectgroep moet duidelijk uitleggen aan alle volwassen en/of kinderen die erin hebben toegestemd om in het kader van hun project te worden genoemd en/of op video of op een ander medium te worden vastgelegd, hoe ze online worden gepresenteerd en hoe er met hun gegevens wordt omgegaan.
- > Kijk op het EU-portaal voor het veilig gebruik van Internet Better Internet for Kids (www.betterinternetforkids.eu) waar scholen advies wordt gegeven en waar wordt verwezen naar websites met informatie over Centra voor een veiliger internet in de eigen regio.

GEBRUIK VAN DE TOOLKIT

De bronnen in de toolkit kunnen naar behoefte worden aangepast voor de verschillende klassen. Docenten kunnen de, in de toolkit aangeboden, stof laten aansluiten op hun lesprogramma en aanpassen aan de behoeften van hun leerlingen.

In de toolkit zijn zowel activiteiten voor actief leren als materiaal voor communicatie en samenwerking opgenomen. De activiteiten voor actief leren zijn erop gericht dat leerlingen in discussie gaan over en vertrouwd raken met het leven, de cultuur en het erfgoed van leeftijdgenoten in andere EU-lidstaten. De communicatie- en samenwerkingsmiddelen zijn ontwikkeld om leerlingen te stimuleren om hun EU-burgerschap bewuster en actiever inhoud te geven, en om ze meer inzicht te geven in het cultureel erfgoed van Europa en op welke manier ze eraan kunnen bijdragen dit erfgoed in ere te houden en veilig te stellen.

CONCLUSIE

Ons erfgoed is ontzettend belangrijk voor de opbouw van de toekomst van Europa. Jongeren moeten deelnemen aan activiteiten in het kader van cultureel erfgoed en betrokken raken bij het organiseren ervan om het gevoel te versterken dat ze deel uitmaken van een gezamenlijke Europese gemeenschap. Door aandacht voor ons gemeenschappelijk erfgoed en het in stand houden ervan worden ze zich bewuster van onze gemeenschappelijke geschiedenis en waarden. We zijn de conservators van ons gemeenschappelijke erfgoed en in de toolkit voor docenten zijn middelen en bronnen opgenomen om de leerlingen meer inzicht te geven in de betekenis van het cultureel erfgoed en waarom het belangrijk is dit te koesteren en veilig te stellen. Bovendien gaan ze als jonge Europeanen leren dat we dit erfgoed gemeenschappelijk hebben en dat zij verantwoordelijk zijn voor het behoud ervan.

HANDIGE KOPPELINGEN EN BRONNEN

De website voor het Europees Jaar van het cultureel erfgoed. Heel 2018 vieren we in Europa ons diverse cultureel erfgoed: in de EU op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Het doel van het Europees Jaar van het cultureel erfgoed is meer mensen ertoe aanzetten om het cultureel erfgoed van Europa te leren kennen en ervan te genieten, om zo onze verbondenheid in een gemeenschappelijke Europese ruimte te versterken. Kijk op de website voor meer informatie over dit Jaar!
https://europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_nl

Het Europees Erfgoedlabel. 38 locaties in Europa hebben het felbegeerde Europees Erfgoedlabel gekregen. Deze Europese erfgoedlocaties representeren mijlpalen in de vorming van het huidige Europa. Uiteenlopend van het begin van de beschaving tot aan het Europa van nu, symboliseren deze locaties de Europese idealen, waarden, geschiedenis en eenwording.
https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

De Europese Erfgoeddagen. Dit is het grootste culturele evenement in Europa. Het wordt in grote delen van Europa gehouden en er doen veel Europese burgers aan mee. Met jaarlijks ruim 70 000 evenementen elk jaar en meer dan dertig miljoen bezoekers zijn de Erfgoeddagen een uniek voorbeeld van eigen initiatieven van burgers waaraan grote aantallen inwoners van Europa deelnemen.

In 2018 wordt in het kader van de Europese Erfgoeddagen de 'European Heritage Makers Week Competition' (Wedstrijdweek voor makers van Europees erfgoed) gehouden. Via deze wedstrijd worden schoolkinderen aangemoedigd om op zoek te gaan naar de Europese dimensie van het erfgoed in hun streek of land.

<http://www.europeanheritagedays.com/Home.aspx>

<http://www.europeanheritagedays.com/European-Heritage-Makers-Week>

Europese prijs voor cultureel erfgoed. Met deze prijs, ook wel de Europa Nostra Awards genoemd, wordt een aantal van de beste prestaties op het gebied van erfgoedbehoud onder de aandacht gebracht en worden de opmerkelijkste bijdragen aan een groter bewustzijn van ons cultureel erfgoed in het zonnetje gezet.

https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-prize_en

Europeana. Dit door de EU gefinancierde platform biedt toegang tot ruim 58 miljoen gedigitaliseerde items: boeken, video's, kunstwerken enzovoort, met zoek- en filterfuncties om eenvoudig door de site te navigeren. Op Europeana 1914-1918, bijvoorbeeld, zijn niet alleen de officiële verhalen over de Eerste Wereldoorlog te lezen, maar ook verhalen die niet eerder geopenbaard zijn. In totaal staan er zo'n 440 481 items uit heel Europa op <https://www.europeana.eu/portal/nl/collections/world-war-i>. Een groot aantal instanties heeft materiaal verstrekt voor de verschillende collecties en Europeana streeft ernaar alle bronnen op de website beschikbaar te maken voor hergebruik. Voor enkele items geldt nog een auteursrecht zodat ze onder bescherming van de wet op auteursrecht vallen; leerlingen moeten altijd de herkomst van bronnen vermelden en zich houden aan de eventuele bijbehorende beperkingen aangaande het delen van items.

<https://www.europeana.eu/portal/nl>

Interactieve kaart van het cultureel erfgoed van Europa, ontwikkeld door het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Commissie. Via deze webapplicatie kunnen gebruikers zien wat de EU en zijn partners doen om het cultureel erfgoed in Europa te beschermen en te bevorderen. Gebruikers kiezen een interessegebied en krijgen dan een geografische kijk op de culturele initiatieven die in heel Europa plaatsvinden: naast vele anderen activiteiten omvatten deze het Europese Erfgoedlabel, de Culturele Hoofdsteden van Europa en de Europese Prijs voor cultureel erfgoed.
<http://eu-commission.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=e3e538d4e4b743c8a6bc7a363fbc2310>

Culturele Routes van Europa. De Culturele Routes van de Raad van Europa zijn een uitnodiging om – door de tijd en de ruimte – te reizen om kennis te maken met het rijke en diverse erfgoed van Europa. De routes brengen mensen en plekken samen in netwerken van gemeenschappelijk verleden en erfgoed. Ruim dertig Culturele Routes laten zien hoe het erfgoed van de verschillende landen en culturen van Europa bijdragen aan een gemeenschappelijk en levend cultureel erfgoed.
<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/home>

Natura 2000. Dit is een ecologisch netwerk van beschermde natuurgebieden in heel Europa. Alle 28 lidstaten hebben websites gewijd aan Natura 2000 om bij te dragen aan het behoud van de zeldzame woongebieden en de diversiteit van planten en dieren op hun grondgebied.
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/awards/natura-2000-network/index_en.htm

eTwinning. Dit is een onlinegemeenschap voor scholen in heel Europa en wordt gefinancierd door de Europese Unie. eTwinning biedt een platform voor leerkrachten en scholen in de EU om te communiceren, samen te werken en projecten te ontwikkelen. Samenwerking in het kader van eTwinning moedigt de deelnemende projectpartners aan elkaars culturen te leren kennen, met speciale aandacht voor de Europese dimensie van de projecten op het gebied van cultureel erfgoed in de toolkit.
<https://www.etwinning.net>

Huis van de Europese geschiedenis. Dit museum opende zijn deuren in Brussel in 2017. Het is ingericht om meer inzicht te geven in het gemeenschappelijke verleden en de verschillende geschiedenissen van de inwoners van Europa. Het is een plek waar je kan kennismaken met diverse manieren van kijken en de gemeenschappelijke wortels in de Europese geschiedenis. In het onderwijsprogramma worden de historische herinneringen, de uiteenlopende ervaringen en gemeenschappelijke wortels van de Europese volkeren vanuit een trans-Europees perspectief verkend en wordt onderzocht hoe deze verband houden met de huidige tijd.

<https://historia-europa.ep.eu/nl>

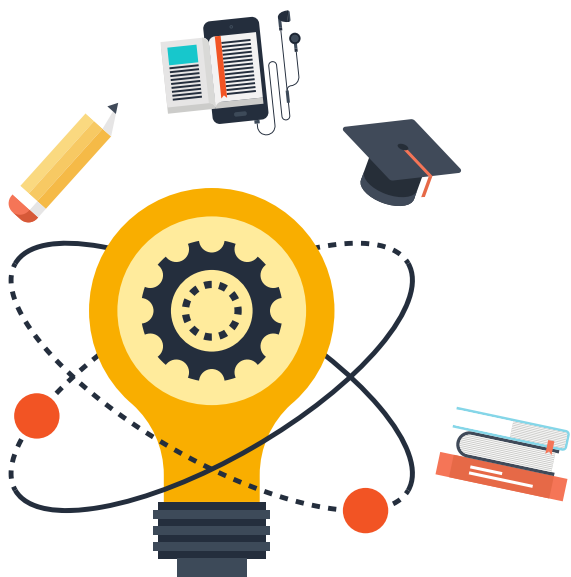
<https://publications.europa.eu/nl/publication-detail/-/publication/22af24d7-0d39-11e7-8a35-01aa75ed71a1>

Voor leerkrachten. Op deze website zijn diverse materialen voor verschillende leeftijdsgroepen beschikbaar. Of u uw leerlingen nu wil uitleggen wat de EU doet, hoe de EU is ontstaan en hoe de EU werkt, of het EU-beleid meer in detail wil bespreken: u vindt hier genoeg inspiratie.

https://europa.eu/teachers-corner/home_nl

Europese Unie: de officiële website van de EU.

https://europa.eu/european-union/index_nl

LES 1: cultureel erfgoed opsporen

OVERZICHT

Leerlingen spelen in tweetallen een online spel waarin ze op een kaart van Europa voorbeelden van cultureel erfgoed moeten opsporen. Hierdoor gaan ze beter begrijpen dat cultureel erfgoed verschillende vormen kent en dat er ook cultureel erfgoed is dat we allemaal gemeenschappelijk hebben.

Leeftijdsgroep	10 t/m 15 jaar
Duur	50 minuten
Verwante onderwerpen	ICT, taal, geschiedenis, aardrijkskunde, Europese studies
Materiaal en leermiddelen voor docenten	digitale projector en whiteboard
Materiaal en leermiddelen voor leerlingen	computer, pen, papier en werkblad 'Cultureel erfgoed opsporen'

Doelen	Leerresultaten
<ul style="list-style-type: none"> > Leerlingen op een leuke en speelse manier betrekken bij het onderwerp cultureel erfgoed. > Leerlingen meer inzicht te geven in het concept cultureel erfgoed en de waarde ervan voor hun leven. > Verkenning van de culturele overeenkomsten tussen mensen uit verschillende Europese landen, en van de elementen die hun gemeenschappelijk cultureel erfgoed vormen. > Door middel van het verkennen van allerlei cultureel Europees erfgoed het gevoel bevorderen deel uit te maken van Europa en erbij betrokken te zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> > Europese landen en voorbeelden van cultureel erfgoed kunnen thuisbrengen. > Inzicht in cultureel erfgoed en de verschillende vormen waarin je het kunt tegenkomen.

LESACTIVITEITEN

Activiteiten	Beschrijving	
Opening	<p>Introductie van het onderwerp en van het online spel Cultureel erfgoed opsporen.</p> <p>Moedig leerlingen aan om zowel een zoekmachine of andere online bronnen te gebruiken, als ook naslagwerken, een atlas of schoolboeken, mochten die voorhanden zijn. Hieronder staan aanwijzingen voor het spelen van het online spel en in de toolkit zijn nadere instructies te vinden.</p>	 <p>15 min. (tijd kan variëren – zie de aanwijzingen hieronder)</p>
Extra materiaal voor leerlingen die snel klaar zijn	Vraag hen om van elk land dat in het spel voorkomt én van hun eigen land iets te vinden dat deel uitmaakt van het cultureel erfgoed, bijvoorbeeld de Eiffeltoren voor Frankrijk.	

Activiteiten

Beschrijving

Het echte werk

Deel 1

Geef de leerlingen het werkblad 'Cultureel erfgoed opsporen'; daarop staan ook activiteiten die met enkele vragen uit het spel te maken hebben. Het werkblad is bedoeld om leerlingen meer inzicht te geven in het concept cultureel erfgoed. Ga met uw leerlingen door het werkblad en volg onderstaande stappen om ze meer inzicht te geven in het concept.

Vraag 1:

- Laat de leerlingen aangeven aan welke vroegere Europese beschavingen ze denken bij vraag 1 van het online spel. De Grieks-Romeinse en joods-christelijke beschavingen en de culturen van de Kelten en Vikingen hebben allemaal bijgedragen aan het gemeenschappelijke cultureel erfgoed in Europa.
- Laat de leerlingen een voorbeeld geven van hoe een oude beschaving van culturele invloed is geweest op hun eigen stad of dorp.
- Vraag de leerlingen om verschillende culturele elementen van deze beschavingen aan te geven en die in verband te brengen met het leven van nu. Bijvoorbeeld: archeologie, kunst, literatuur, taal, politiek, religie, vakantie en leefstijl.

Vraag 2:

- In de laatste vier vragen van het spel worden vier verschillende vormen van 'cultureel erfgoed' genoemd om de term voor de leerlingen te verduidelijken. Schrijf op het whiteboard de suggesties die de leerlingen eerder gaven voor de mogelijke betekenis van elk van de verschillende vormen van cultureel erfgoed.

Vraag 3:

- Leg uit dat cultureel erfgoed ook een mengeling van verschillende vormen kan zijn en laat ze voorbeelden geven uit het spel of zelfbedachte voorbeelden aanbrenge.
- Laat ze voorbeelden geven van de definities van 'cultureel erfgoed' die ze op hun werkblad hebben gegeven.
- Laat de leerlingen nadat het begrip is uitgediept en de gedane suggesties zijn bekeken, hun eigen definitie van cultureel erfgoed in hun schrift noteren.

30
minuten

Deel 2

- Laat de leerlingen een bladzijde in hun schrift in twee kolommen verdelen. In de linkerkolom moeten ze drie voorbeelden noteren van cultureel erfgoed waarin ze zich kunnen vinden in hun eigen stad of dorp. In de rechterkolom moeten ze voor elk voorbeeld uitleggen waarom ze zich daarin kunnen vinden.
- Laat enkele leerlingen een van hun voorbeelden voorlezen.
- Besprek met de klas de overeenkomsten en de verschillen tussen de voorbeelden van cultureel erfgoed die ze hebben gegeven en bekijk met hen in hoeverre die iets zeggen over hun identiteit en hoe ze tegen het eigen cultureel erfgoed aankijken.
- Besprek hoe we aan ons cultureel erfgoed komen. Hoe wordt het beschermd? Welke rol spelen zij (straks) in het veiligstellen van hun cultureel erfgoed voor toekomstige generaties?

Conclusie

Laat de leerlingen een rondje '3-2-1' spelen om te herhalen en te onthouden wat ze in deze les hebben geleerd.

Deel de klas op in drie groepen in en laat ze in tweetallen bij elkaar zitten.

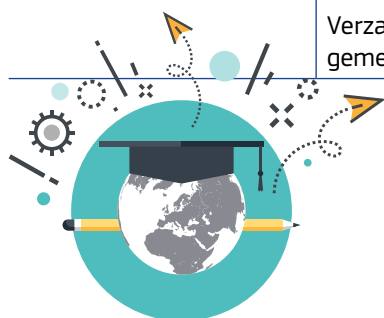
Laat groep 3 drie dingen bedenken die ze vandaag hebben geleerd.

Laat groep 2 twee dingen bedenken waar ze een vraag over hebben.

Laat groep 1 één ding bedenken waarvan ze vinden dat de docent dat moet weten.

Verzamel de antwoorden en meld de leerlingen dat in de volgende les nader op het gemeenschappelijke Europees cultureel erfgoed zal worden ingegaan.

5
minuten

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGUOD
#EuropeForCulture

VOOR DOCENTEN: aanwijzingen voor het online spel Cultureel erfgoed opsporen.

Het spel heeft twee moeilijkheidsniveaus:

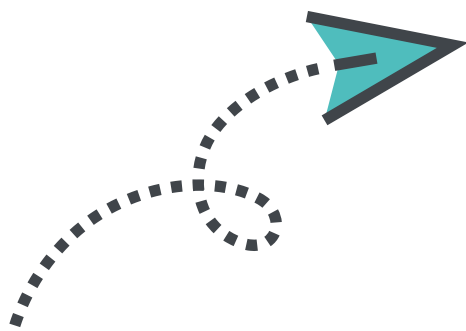
1. voor leerlingen van 10 t/m 12 jaar
2. voor leerlingen van 13 t/m 15 jaar

URL: https://europa.eu/kids-corner/index_nl.htm

Wanneer u en uw klas langer dan een kwartier willen spelen, kan dat natuurlijk. U kunt de lesactiviteiten ook over twee lesuren verdelen.

Het spel wordt in tweetallen gespeeld, achter één laptop of tablet en is bedoeld om leerlingen spelenderwijs hun digitale taalvaardigheden te laten ontwikkelen. Maar wilt u de leerlingen liever als klas het online spel laten spelen, met behulp van de digitale projector en het whiteboard, voer dan de volgende stappen uit:

1. Verdeel de klas in groepjes van drie of vier leerlingen.
2. Schakel tussen het scherm van het online spel en dat van de voor dit spel gekozen zoekmachine.
3. Laat de leerlingen de antwoorden in hun schrift noteren.
4. Laat elk team één teamlid aanwijzen om de tijd bij te houden.
5. De teamleden noteren hun antwoord op een vraag in hun schrift met de tijd die nodig was om het antwoord te vinden. De 'tijdbijhouder' laat u het genoteerde antwoord zien en u laat weten of dat al dan niet juist is.
6. Als een of meer teams op een bepaalde vraag geen antwoord kunnen vinden, steekt één teamlid zijn of haar hand op om te melden dat ze het antwoord moeten 'opzoeken'. Ga weer naar het zoekscherm en vraag het team welk zoekwoord u moet opgeven. De tijd stopt pas als het team het juiste antwoord heeft gegeven (d.w.z. een land op de kaart van Europa).
7. Klik in het spelscherm pas op het juiste land op de kaart als alle teams het juiste antwoord hebben gevonden.
8. Als alle vragen zijn beantwoord, rekent de tijdbijhouder uit hoeveel tijd er in totaal nodig is geweest. Het team dat alle Europese landen op de kaart in de kortste tijd goed had, is de winnaar.

CULTUREEL ERFGOED OPSPOREN: het werkblad

Vraag 1

In vraag 1 t/m 3 zagen we dat Europa een rijk gemeenschappelijk cultureel erfgoed heeft dat afkomstig is uit veel verschillende culturen. Welke culturen die hebben bijgedragen aan het cultureel erfgoed van Europa kun je noemen?

Vraag 2

In vraag 4 t/m 7 van het spel worden vier verschillende vormen of elementen van 'cultureel erfgoed' genoemd. Bijvoorbeeld: iets tastbaars als een monument, iets immaterieels als muziek, een landschap dat moet worden beschermd, of kunstwerken die digitaal worden veiliggesteld. Cultureel erfgoed kan een mengeling zijn van al deze vormen – het belangrijkste is dat mensen het willen veiligstellen voor toekomstige generaties. Welke betekenis heeft cultureel erfgoed voor jou? Brainstorm met je partner(s) en noteer hieronder je suggesties:

Vraag 3

Leg samen met je partner(s) aan de hand van deze legpuzzel uit wat volgens jullie de term 'cultureel erfgoed' betekent. Je weet dat er verschillende vormen van cultureel erfgoed zijn. Zoek voorbeelden en zet ze op een rijtje zoals in de voorbeelden hieronder.

LES 2: Europa – In verscheidenheid verenigd

OVERZICHT

In deze les verkennen de leerlingen de Europese dimensie van hun cultureel erfgoed. Ze krijgen de rol van curator van een nieuwe, permanente, op jongeren gerichte collectie op het gebied van cultuur, geschiedenis en gemeenschappelijke waarden van de Europese Unie in het Huis van de Europese geschiedenis: een nieuw museum in Brussel dat is ingericht om meer inzicht te geven in het gemeenschappelijke verleden en de verschillende geschiedenissen van de inwoners van Europa. Ze leren dat EU-landen vanwege onze gezamenlijke geschiedenis, cultuur en waarden cultureel erfgoed gemeenschappelijk hebben dat nationale grenzen overschrijdt. Daarna gaan ze werken aan een zelfgekozen cultureel-erfgoedproject waarin ze de gemeenschappelijke tradities, gewoonten, vaardigheden en waarden in het diverse cultureel erfgoed van Europa gaan uitdiepen.

Leeftijdsgroep	10 t/m 15	
Duur	50 minuten	
Verwante onderwerpen	taal, projectmatig werken, projectgerichte thema's en onderzoek	
Materiaal en leermiddelen voor docenten	whiteboard, voor elke groep een fotokopie van het Werkblad voor curatoren en een lijst met voorstellen voor projecten	
Materiaal en leermiddelen voor leerlingen	pen en papier	

Doel van de les is:	Leerresultaten: na afronding van deze les hebben de leerlingen:
<ul style="list-style-type: none"> > Op speelse wijze de begrippen uit les 1 herhalen waardoor de leerlingen meer inzicht krijgen in het begrip cultureel erfgoed in al zijn vormen. > Kennismaken met en meer begrip krijgen voor het belang van het vieren en het in standhouden van ons cultureel erfgoed. > Kennismaken met en grondig kijken naar de Europese dimensie van hun cultureel erfgoed. 	<ul style="list-style-type: none"> > Oog gekregen voor hun cultureel erfgoed en dat dit moet worden beschermd, in ere en in stand gehouden. > Ideeën ontwikkeld over de concepten van een gemeenschappelijk Europees cultureel erfgoed. > Het diverse cultureel erfgoed van Europa verkend en onderzocht en hebben ze ook meer begrip gekregen voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid dit erfgoed in ere en in stand te houden.

LESACTIVITEITEN

Activiteiten	Beschrijving	 10 min.
Opening	<p>Begin de les met een korte samenvatting van het spel 3-2-1 uit les 1.</p> <p>Noem de drie dingen die groep drie heeft geleerd bij de eerste les en vraag de klas naar hun antwoorden. Vraag dan de klas om de twee vragen die groep twee heeft gesteld. Zodra de antwoorden zijn gegeven en verzameld benoemt u nog eens datgene wat groep één de klas wilde laten weten. De klas bespreekt dit en komt met eigen suggesties.</p>	

Lesactiviteiten

Het echte werk

a. Leg uit dat Europa een continent is met een geschiedenis van duizenden jaren, met een rijk cultureel erfgoed en veel voorbeelden van adembenemende landschappen. Na de Tweede Wereldoorlog kwam er in Europa een nieuwe beweging op gang om eenheid tussen de landen te creëren en te bouwen aan een vreedzaam, verenigd en welvarend continent. Daarmee werd uiteindelijk het fundament gelegd voor de vorming van de Europese Unie veertig jaar later. *Het Huis van de Europese geschiedenis* in Brussel is een nieuw museum dat bedoeld is als eerbetoon aan het pad van de Europese geschiedenis en als uitnodiging aan de bezoekers om na te denken over de toekomst van een verenigd Europa. Het museum is gratis toegankelijk. Vraag de klas om zich voor te stellen dat ze zijn gevraagd om als curator op te treden van een nieuwe tentoonstelling voor jonge Europeanen. Ze mogen de zesde etage van het museum inrichten ter ere van bijna zeventig jaar groei van de Europese Unie.

25 min.

b. In kleine groepen bespreken de leerlingen het Werkblad voor curatoren en maken ze plannen voor de inrichting van deze nieuwe tentoonstellingsruimte. Het doel is om onder het motto *Europa – In verscheidenheid verenigd* een spannende en interactieve ruimte in te richten die jongeren die de tentoonstelling bezoeken direct aanspreekt

c. De groepen doen verslag van hun plannen voor de tentoonstelling en leggen uit waarom ze bepaalde zaken op die manier willen aanpakken.

d. '*In verscheidenheid verenigd*' geeft aan hoe Europeanen, in de vorm van de Europese Unie, elkaar hebben gevonden om te werken aan vrede en welvaart, en tegelijkertijd te worden verrijkt door de vele verschillende culturen, tradities en talen van het continent.

Bespreking in de klas:

Wat betekent Europa voor jou en voor je dagelijks leven?

Wat verstaan we onder 'In verscheidenheid verenigd'?

Hoe kunnen we in harmonie samenleven en tegelijkertijd onze verschillende culturen, tradities en talen in ere houden?

Hoe kunnen we werken aan meer eenheid en toch de diversiteit behouden?

e. Introduceer de onderwerpen voor het project waarna de klas besluit over de thema's die ze aan bod willen laten komen, de werkgroepen en hoe het werk wordt verdeeld. Zodra de werkgroepen zijn gevormd, komt elke groep bij elkaar om een projectplanning te maken; een van de leerlingen maakt aantekeningen en legt de besluiten en de te nemen acties vast.

10 min.

Conclusie

Een of twee van de leerlingen die aantekeningen hebben gemaakt doen kort verslag van de plannen van hun groep en de richting waarin ze het gekozen project denken te gaan ontwikkelen.

5 min.

Bij Lesplan 2 hoort een lijst met voorstellen voor projecten en activiteiten. Deze is apart bijgevoegd. De projecten vormen de kernactiviteit van les 2 en moeten aansluitend op les 1 worden uitgevoerd.

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

WERKBLAD VOOR CURATOREN

In 2017 is in Brussel, het centrum van de Europese Unie, een echt Europees museum geopend: het [Huis van de Europese geschiedenis](#). Het is ingericht om meer inzicht te geven in het gemeenschappelijke verleden en de verschillende geschiedenissen van de inwoners van Europa. Het is een plek waar je kan kennismaken met verschillende standpunten en waar een gemeenschappelijke basis voor de Europese geschiedenis te vinden is.

Het Huis van de Europese geschiedenis neemt bezoekers van alle leeftijden mee langs het pad van Europese geschiedenis en cultuur. Het museum telt maar liefst zes verdiepingen. De permanente tentoonstelling is gebaseerd op fascinerende objecten afkomstig van ruim driehonderd musea en collecties uit alle delen van Europa en de rest van de wereld.

Bezoekers worden rondgeleid aan de hand van een interactief tablet in elk van de 24 officiële talen van de EU. De zes etages staan in het teken van verschillende historische evenementen die Europa hebben gevormd – vanaf de vroege Europese mythen en ontdekkingen, langs de chaos als gevolg van de twee Wereldoorlogen in de twintigste eeuw tot en met het toenemende gevoel van eenheid en betrokkenheid dat door de vorming van de EU wordt versterkt.

DE TAAK

Jullie gaan als curator een nieuwe tentoonstellingsruimte inrichten op de zesde verdieping van het Huis van de Europese geschiedenis. Het moet een permanente tentoonstelling worden met als titel: Europa – in verscheidenheid verenigd. De tentoonstelling moet aantrekkelijk zijn voor jongeren en dat wil in dit geval zeggen: interactief kennismaken met de diversiteit van Europa, de gemeenschappelijke waarden en het gezamenlijke cultureel erfgoed.

Bij de ingang van de verdieping krijgt de bezoeker een interactieve plattegrond om op reis te gaan door Europa en kennis te maken met jongeren uit de landen die hij of zij bezoekt. Er worden verhalen verteld over hoe het in hun land voelt om in deze tijd Europeaan te zijn en wat ze volgens hen gemeenschappelijk hebben met andere Europese jongeren.

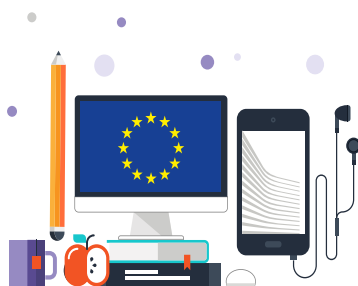
Nu is het aan jullie! Bekijk de hieronder genoemde culturele elementen van de Europese Unie en bespreek hoe je ze gaat tentoonstellen in de verschillende ruimtes op de zesde etage. Kies de culturele elementen die jullie het meest aanspreken.

Je kan ook eigen onderwerpen inbrengen. Breng een object of een verhaal naar voren dat verband houdt met cultureel erfgoed en dat jullie belangrijk vinden voor je identiteit als Europeaan.

Culturele elementen en symbolen in de EU	Betekenis	Aanvullende uitleg en ideeën	Jullie taak
Motto	Het motto van de EU, 'In verscheidenheid verenigd', werd in 2000 voor het eerst in gebruik genomen. Het geeft aan hoe Europeanen, in de vorm van de Europese Unie, samen zijn gaan werken aan vrede en welvaart, en tegelijkertijd te worden verrijkt door de vele verschillende culturen, tradities en talen van het continent.	In 2018 worden in het kader van de Europese Erfgoeddagen, tijdens de wedstrijd voor makers van Europees erfgoed, schoolkinderen aangemoedigd om op zoek te gaan naar de Europese dimensie van het erfgoed in hun streek of land. Zoek objecten die je verhaal kunnen verlevendigen!	We houden niet allemaal van dezelfde dingen en Europa heeft voor ons niet allemaal dezelfde betekenis. Is er iets in jouw omgeving dat je zou willen meebrengen voor de tentoonstelling? Dit kan van alles zijn: iets dat je van jouw grootouders hebt gekregen, een beeld van een erfgoed dat je hebt gezien, een beeld van je voorouders, een tekening of een verhaal. Of misschien wordt het een verhaal uit je familiegeschiedenis of één dat te maken heeft met je naam?

Dag van Europa	Op 9 mei wordt ter ere van vrede en eenheid in Europa de Dag van Europa gehouden. Op die dag in 1950 publiceerden de grondleggers van de EU 'de Schuman-verklaring' die tegenwoordig wordt beschouwd als het begin van de EU. Het is dan ook niet toevallig dat het Huis van de Europese geschiedenis op die dag zijn deuren opende voor bezoekers..	Bedenk hoe jullie de Dag van Europa hebben gevierd en hoe je die in de komende jaren zou willen vieren?	Stel je voor dat je de taak krijgt om een plan te maken voor festiviteiten op jouw school om 9 mei te vieren. Hoe zouden het plan eruit zien? Welke objecten of verhalen zouden deel kunnen uitmaken van de festiviteiten?
Vlag	De Europese vlag symboliseert zowel de EU zelf als de identiteit en de eenheid van Europa. Op de vlag staat een cirkel van 12 gouden sterren tegen een blauwe achtergrond. De sterrencirkel symboliseert de idealen van eenheid, solidariteit en harmonie onder de Europese bevolking. Het aantal sterren is niet gerelateerd aan het aantal EU-lidstaten maar de cirkel is wel een symbool van eenheid.	Vlaggen hebben altijd een bepaalde betekenis. Hebben jullie gezien dat in de meeste Europese vlaggen de kleur rood voorkomt? Heb je enig idee waarom dat zo is? En waarom is de Europese vlag blauw?	Zoek uit welke elementen de vlaggen van de EU-lidstaten gemeenschappelijk hebben en leg uit wat die betekenen.
Volkslied	De EU wordt muzikaal gesymboliseerd door een gedeelte uit de negende symfonie die in 1823 werd gecomponeerd door Ludwig van Beethoven en die hij baseerde op <i>Ode an die Freude</i> , een lyrische tekst van Friedrich Schiller uit 1785. Geschreven in de universele taal van de muziek geeft de hymne uitdrukking aan de Europese idealen van vrijheid, vrede en solidariteit. De hymne wordt gespeeld op officiële plechtigheden van de Europese Unie en ook bij allerlei evenementen met een Europees karakter. Het Europese volkslied is bedoeld om uiting te geven aan de gemeenschappelijke waarden van de EU en niet om de nationale volksliederen van de EU-landen te verdringen.	Doe mee aan de #Ode2Joy Challenge! Het is een uitnodiging aan alle mensen in Europa en daarbuiten om zich te laten inspireren door de door Ludwig van Beethoven gecomponeerde Europese hymne <i>Ode an die Freude</i> .	Voer de originele versie – of een eigen versie – uit op een erfgoedplek die jullie belangrijk vinden: een parochiekerkje, een beroemd historisch theater, een tuin bij jullie in de stad of het dorp of ergens in een museum. Bespreek met elkaar waar je de <i>Ode an die Freude</i> wilt uitvoeren.
Paspoort	Het Europees paspoort werd in 1985 geïntroduceerd als symbool voor het vrije verkeer van personen in de hele EU en als teken van Europees burgerschap.		Kijk eens goed naar het paspoort dat in Nederland wordt uitgegeven en vergelijk dat eens met de paspoorten in andere EU-landen. Fantaseer eens over de plekken waar je met je paspoort naar toe kunt en wat je daar dan zou willen zien of beleven.
Munteenheid	De euro (€) werd op 1 januari 1999 op de financiële markten geïntroduceerd als het officiële betaalmiddel van 19 van de 28 EU-landen. Deze negentien landen vormen samen de eurozone.	Elke euromunt heeft een Europese zijde die overal hetzelfde is en per deelnemend land een nationale zijde met eigen symbolen en tekst. De munt staat zowel voor de diversiteit van de bevolking, de culturen en de tradities van de landen die deel uitmaken van de eurozone, als voor het gemeenschappelijke cultureel erfgoed van het continent.	Zijn jullie inwoner van een land dat de euro als munt gebruikt, haal dan eens een paar munten uit je portemonnee. Vraag ook aan mensen uit je omgeving die naar een Euroland zijn geweest of zij er nog hebben. Bekijk de munten goed en bespreek wat je ziet.

Bronnen

https://europa.eu/european-union/about-eu_nl
<https://historia-europa.ep.eu/nl>
<https://www.europeana.eu/portal/nl>
<http://www.youdiscover.eu>
<http://www.europeanheritagedays.com/European-Heritage-Makers-Week>
<http://www.europeanostera.org/ode-joy-challenge>
<https://www.europeana.eu/portal/nl/collections/world-war-i>
<https://www.europeana.eu/portal/nl/collections/fashion>
<https://www.europeana.eu/portal/nl/collections/migration>

LES 2: projectvoorstellen

Als onderdeel van les 2 is voor docenten een aantal projectvoorstellen ontwikkeld. Dit zijn suggesties om in groepjes actief te leren en ze zijn bedoeld als eindwerk voor deze laatste les rond Europa's cultureel erfgoed. Onderzoek ten behoeve van een project op het gebied van cultureel erfgoed en de presentatie van hun werk is het belangrijkste onderdeel voor de leerlingen rond dit onderwerp.

Door in werkgroepen samen te werken leren leerlingen om hun cultureel erfgoed uit te wisselen en krijgen ze meer inzicht in het onderwerp en meer het gevoel er deel van uit te maken. Laat de leerlingen zoveel mogelijk kijken naar gemeenschappelijke elementen in het Europees cultureel erfgoed, zodat ze zich ervan bewust worden Europees burger te zijn, en om vergelijkend onderzoek te bevorderen.

Docenten wordt een interdisciplinaire aanpak aangeraden zodat kan worden ingehaakt op het werk in andere vakken, zoals kunstzinnige vorming, lichamelijke oefening, ICT, geschiedenis, talen en maatschappijleer.

Elk project moedigt aan tot:

- > een mix van onderzoekstechnieken (mondeling en/of documentgericht);
- > presentatie van het werk (aan een livepubliek en/of digitaal aan een breder publiek);
- > deelname aan een culturele activiteit.

Docenten en leerlingen kiezen welk project ze willen uitvoeren als onderdeel van les 2. De leerlingen bepalen hoe ze het gekozen onderwerp of thema presenteren. In de handleiding voor docenten staat meer informatie over hoe leerlingen hun werk kunnen delen.

In de toolkit zit ook een modelcertificaat dat scholen kunnen gebruiken om aan te geven dat ze hebben deelgenomen aan een project in het kader van het cultureel erfgoed van Europa.

DE TAAK

1 Dit zijn wij	9 #DiscoverEU: Wat ik nog graag zou willen doen
2 Pop-up artiesten	10 Industrieel erfgoed
3 Tijdcapsules	11 We gaan dansen!
4 Traditie als inspiratie	12 Fietstocht langs erfgoed
5 Een monument adopteren	13 Buiten de begaande paden
6 Festiviteiten	14 Stedenbanden
7 Culturele Routes van Europa	15 Jongeren voor erfgoed
8 Gemeenschappelijk erfgoed	16 Het Europees Erfgoedlabel

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

1

Projectvoorstellen

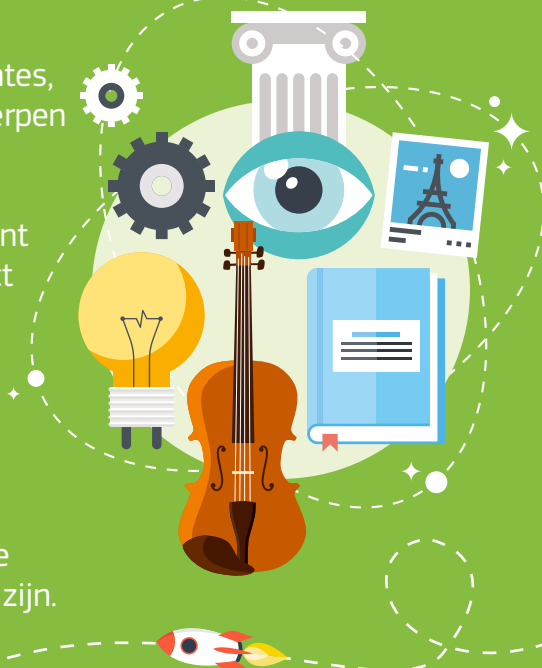
Dit zijn wij

We worden gevormd door onze cultuur: ons voedsel, onze gewoontes, de feestdagen die we vieren, de taal die we spreken en de voorwerpen die we dagelijks gebruiken.

In kleine werkgroepen kiezen de leerlingen een cultureel evenement of een traditie of gewoonte waarvan zij denken dat het een aspect van hun cultureel erfgoed vertegenwoordigt.

Elke groep onderzoekt hun onderwerp en zoekt uit waar het ontstaan is en welke tradities en gewoontes ermee te maken hebben.

Ze zoeken ook uit of het evenement of de gewoonte ook in andere EU-landen voorkomt en of er culturele overeenkomsten te vinden zijn.

Omgeving: binnen of buiten

Materiaal: pen en papier, computers (optioneel), atlas en andere relevante boeken

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

2

Projectvoorstellen

Pop-up artiesten

Leerlingen proberen plaatselijke artiesten te vinden die zich hebben laten inspireren door Europese kunststromingen door de eeuwen heen.

De klas richt dan in de hal van de school kleine kunstworkshops met werkplekken in waaraan andere klassen kunnen deelnemen.

In de diverse workshops kunnen de bezoekende leerlingen een idee krijgen van verschillende kunststromingen, zoals het impressionisme, de renaissance, het kubisme en het pointillisme – om er maar een paar te noemen.

Omgeving: binnen

Materiaal: pen en papier, computers met internettoegang, boeken over Europese kunst en mode (indien beschikbaar), printer (om zo nodig kopieën van kunstwerken te maken), schetsboeken, kunst- en knutselmateriaal, tafels en stoelen voor de werkplekken

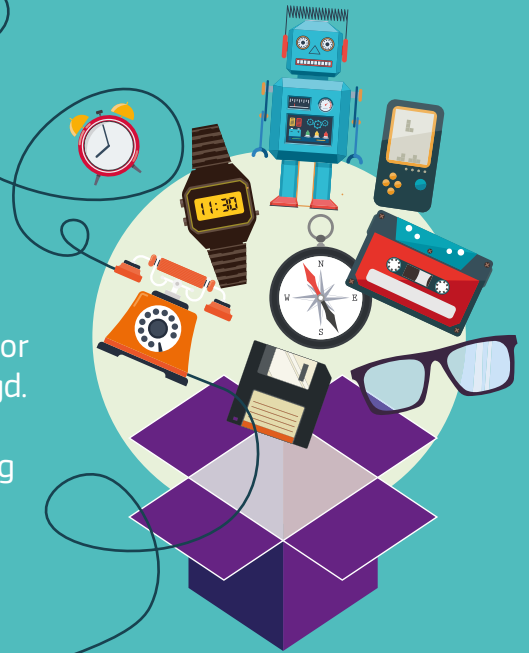
2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

3

Projectvoorstellen

Tijdcapsules

Leerlingen kiezen tien voorwerpen die staan voor hun dagelijks leven, hobby's, interesses en cultuur en zetten of leggen die in een virtuele tijdcapsule. Dan gaan ze onderzoeken hoe in hun omgeving zo'n vijfhonderd of duizend jaar geleden het dagelijkse leven van jongeren van hun leeftijd eruitzag en proberen ze zich voor te stellen wat die in hun tijdcapsules zouden hebben gezet of gelegd. Ze kunnen hun tijdcapsuleproject uitwisselen met een eTwinning-school in een ander Europees land. Samenwerking binnen eTwinning moedigt de projectpartners aan om gemeenschappelijke culturele kennis te ontwikkelen met speciale aandacht voor de Europese dimensie van het cultureel-erfgoedproject.

Omgeving: binnen

Materiaal: computers met internettoegang (voor virtuele tijdcapsules), pennen (van kleur of zwart), potloden (kleur of HB), papier, een schoendoos of koektrommel, kunst- en knutselmateriaal, door de leerlingen gekozen representatieve voorwerpen, en misschien een printer om voorbeelden van de voorwerpen te maken

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

4

Projectvoorstellen

Traditie als inspiratie

Leerlingen organiseren een speurtocht naar een stedelijk natuurgebied.

Dat kan een botanische tuin zijn, een biologisch-dynamische boerderij waar op traditionele wijze wordt gewerkt, een nationaal park of een erfgoedlocatie beheerd door mensen die er wonen samen met vakmensen op erfgoedgebied.

Voorafgaand maken ze een lijst met alle informatie die ze moeten verzamelen.

Ze maken ter plekke ook foto's van voorbeelden van tradities, van onroerend en natuurlijk erfgoed en van ambachten en vaardigheden; die gebruiken ze dan weer om eigen kunstwerken te creëren, geïnspireerd op hun speurtocht.

Omgeving: buiten

Materiaal: camera/mobiele telefoon, klombord, pen en papier, kunst- en knutselmateriaal (verf, kleurpotloden, pastelstiften, schaar, lijm, enzovoort)

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

5

Projectvoorstellen

Een monument adopteren

Werk en prestaties van een groot aantal belangrijke personen worden en vastgelegd in de vorm van standbeelden of monumenten. Historische gebeurtenissen en plekken worden soms ook in monumenten herdacht, of in liederen en verhalen. Elk groepje leerlingen kiest een plaatselijk erfgoedmonument (een standbeeld, plaquette, plek, straat, park, lied of verhaal) en brengt dat tot leven. Nadat alle materiële monumenten zijn bezocht kiezen de groepjes een persoon die met een van de monumenten te maken heeft. Ze schrijven een script voor deze persoon en vertellen zijn of haar verhaal alsof de persoon in kwestie nog leeft. De klas maakt een 'Monumentenkaart' in de vorm van een webpagina en maakt voor elke opname een koppeling naar het bijbehorende monument als erfenis voor toekomstige generaties.

Omgeving: binnen en buiten

Materiaal: camera/mobiele telefoon, dictafoon (kan een telefoon zijn), pen en papier, een computer met internettoegang, en een hoofdtelefoon

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

6

Projectvoorstellen

Festiviteiten

Festivals, parades en processies zijn manieren om de cultuur van mensen te vieren en te bekrachtigen. In Europese landen worden de grote feesten gevierd, zoals Nieuwjaar, Kerstmis en Pasen, maar hoe zit het met de andere culturele feesten en unieke festivals in elk van die landen? In groepjes gaan de leerlingen een bijzonder cultureel festival in diverse Europese landen onderzoeken.

Ze achterhalen de herkomst, verkennen het cultureel erfgoed dat erbij hoort en kijken hoe het tegenwoordig gevierd wordt. Op de Dag van Europa zou de klas een Europese beurs kunnen houden waarop elke klas een land vertegenwoordigt en waarin ze hun project kunnen presenteren, misschien zelfs met een hapje uit de keuken van dat land.

Omgeving: binnen

Materiaal: computers met internettoegang, pennen, papier, kaarten, kunst- en knutselmateriaal en boeken over Europese festivals en feestdagen

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

7

Projectvoorstellen

Culturele Routes van Europa

Elk groepje kiest een van de ruim dertig Culturele Routes van Europa uit het gedeelte [Culturele Routes](#) van de website van de Raad van Europa. Ze hebben als taak om voor een lagere klas een presentatie te maken over het belang van het cultureel erfgoed van de gekozen route. Dit kunnen bijvoorbeeld de middeleeuwse pelgrimspaden zijn die verspreid over het continent liggen. De verschillende groepen kunnen dan een route bij hun in de buurt verkennen, maar ook andere routes in Europa. Ze zouden een beschrijving kunnen geven van de verschillende aspecten van het erfgoed dat bij een bepaald pad hoort, zoals het gebouwde en het natuurlijke erfgoed, de gewoontes en tradities en zelfs de keuken. Een aantal is nu zelfs populairder. Waarom is dat eigenlijk? Zijn de gewoontes veranderd? Zijn er nieuwe tradities ontstaan? Vervolgens gebruiken de leerlingen de informatie als beginpunt voor hun eigen webpagina of digitale presentatie. In die presentatie zouden ze een eenvoudige uitleg kunnen geven over de Europese geschiedenis en het cultureel erfgoed langs het pad, over de culturele en artistieke gewoontes, het cultureel toerisme en duurzame culturele ontwikkeling. Met dit project willen we een jong publiek laten zien hoe het erfgoed van de verschillende landen en culturen van Europa bijdragen aan een gemeenschappelijk en levend cultureel erfgoed.

Omgeving: binnen en buiten

Materiaal: camera/mobiele telefoon, boeken over pelgrimspaden, computers met internettoegang en printers

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

8

Projectvoorstellen

Gemeenschappelijk erfgoed

Het Tapijt van Bayeux: dit kunstwerk is zeventig meter breed en een halve meter hoog. Het wandkleed stamt uit de elfde eeuw en is een prachtig exemplaar van kunst en ambacht. Op een linnen ondergrond zijn met gekleurde wol vijftig scènes geborduurd – met een beknopte uitleg in het Latijn – die het verhaal vertellen van de Normandische invasie van Engeland. De leerlingen werken in kleine groepen en kiezen zelf het materiaal (verf en canvas, of digitale inkt en scherm). Ze gaan vertellen hoe het komt dat je overal in het noorden van het huidige Europa de cultuur en het erfgoed van de Vikingen terugvindt. Ook een onderwerp als de culturele invloed van het Romeinse Keizerrijk op een heel groot deel van Europa is mogelijk. De leerlingen gaan dan op zoek naar sporen van Romeinse invloed op het gebied van kunst, literatuur, politiek, infrastructuur, taal en geschiedenis.

Omgeving: binnen

Materiaal: canvas en verf, een computer met internettoegang, boeken over de Noormannen en Vikingen, en boeken over het Tapijt van Bayeux.

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

9

Projectvoorstellen

DiscoverEU: Wat ik nog graag zou willen doen

De leerlingen maken een plan voor een #DiscoverEU-avontuur voor de zomer waarin ze achttien jaar worden. In groepjes van drie of vier plannen ze treinreizen aan de hand van de webpagina #DiscoverEU. Ze kunnen hiervoor een lijstje maken met de top vijf van plaatsen waar ze graag naar toe zouden willen gaan. Wat gaan ze daar doen? Wat willen ze zien? Waarom zijn ze benieuwd naar het cultureel erfgoed van deze plekken? Waarom zijn deze plaatsen in de top vijf gekomen? Elke leerling zou aan zijn of haar klasgenoten een eigen diapresentatie kunnen geven, met mondeling commentaar (dus zonder tekst op het scherm). Een andere mogelijkheid is: een digitale presentatie in de vorm van een reisgids om vervolgens de klasgenoten te vragen om te stemmen voor hun favoriete route.

Omgeving: binnen

Materiaal: computers met internettoegang, een projector of interactief whiteboard en reisboeken

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

10

Projectvoorstellen

Industrieel erfgoed

De leerlingen onderzoeken een plaatselijke traditionele industrietak uit het industriële tijdperk (zoals fabrieken, molens, mijnen, pottenbakkerijen, weverijen, scheepswerven of staalfabrieken).

Ze zoeken uit welk bouwkundig erfgoed, welk gereedschap en welke machinerie daarbij horen.

Vervolgens vergelijken ze hun bevindingen met dezelfde industrietak in andere Europese landen.

Hoe heeft de industrie de cultuur gevormd van de mensen die erin werkten?

Heeft die ook zijn invloed op het landschap en de omgeving gehad?

Welke daarmee samenhangende erfenis, tradities, gewoontes en kunstvoorwerpen worden tegenwoordig gewaardeerd en trots van generatie op generatie overgedragen.

Omgeving: binnen (en buiten als er in de buurt fabrieken, molens, enzovoort uit die tijd staan)

Materiaal: boeken over het industrie tijdperk/Europese industrie, computers met internettoegang en een camera/mobiele telefoon (als buiten wordt gewerkt)

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

11

Projectvoorstellen

We gaan dansen!

De leerlingen organiseren voor hun medeleerlingen een middag vol muziek, dans en vrolijkheid in de hal van de school.

Ze laten een traditionele volksdans zien en nodigen de jongere leerlingen uit om mee te doen en de dans te leren.

Eerst laten ze nog een dans zien uit een ander Europees land.

Omgeving: binnen

Materiaal: kostuums, een playlist, afspeelapparaat (telefoon/iPod/cd-speler) en speakers, computers met internettoegang voor onderzoek, en misschien enkele boeken over traditionele dansen in Europa

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

12

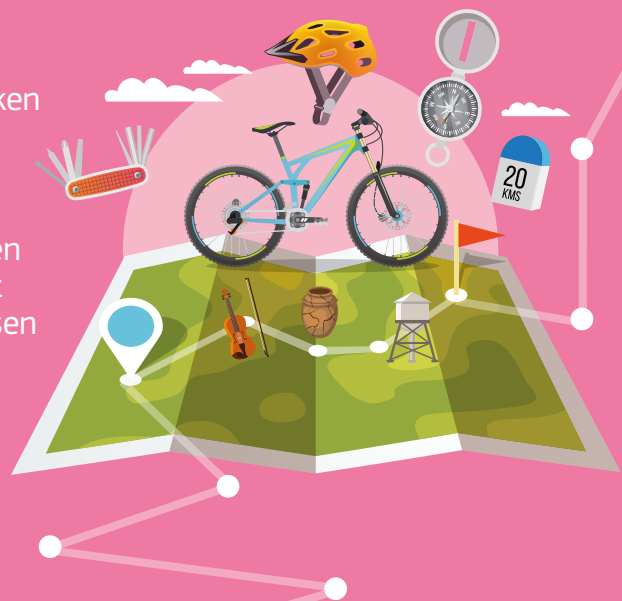
Projectvoorstellen

Fietstocht langs erfgoed

Leerlingen onderzoeken een plaatselijke erfgoedroute voor een fietstocht voor de hele familie. In werkgroepen onderzoeken ze het erfgoed en de tradities van nabijgelegen plekken en brengen de route in kaart.

Elke groep maakt voor elke interessante plek een kort script en uploadt dit naar de webpagina. Via een QR-code op hun kaart gaan alle deelnemers naar de webpagina om tijdens het fietsen de podcasts te beluisteren.

De klas laat hun erfgoedproject zien aan de gemeenteraad en aan erfgoedgroepen om zodoende een goede datum te vinden voor de fietstocht langs het erfgoed zodat die meteen op de webpagina kan worden vermeld.

Omgeving: binnen en buiten

Materiaal: computers met internettoegang, boeken over erfgoed en tradities in de buurt, kaarten, fietsen en opnameapparaat (telefoon of dictafoon)

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFGOED
#EuropeForCulture

13

Projectvoorstellen

Buiten de begaande paden

Londen, Parijs en Rome zijn wereldberoemde historische, architectonische en culturele schatten.

Maar hoe zit het met Europa's verborgen juweeltjes?

De leerlingen stellen zich voor dat ze tien van Europa's 'verborgen juweeltjes' opnemen in een nieuwe reisgids voor duurzaam toerisme.

Schrijf voor de minst bekende, mooie, historische plekken een lemma voor de reisgids met een beknopte uitleg over de cultuur, de plaatselijke gewoonten en de manier van leven.

Omgeving: binnen en buiten

Materiaal: computers met internettoegang, pen en papier, boeken over het Europees cultureel erfgoed en voorbeelden van reisgidsen

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

14

Projectvoorstellen

Stedenbanden

Heeft jouw dorp of stad een stedenband met een plaats in een ander EU-land?

Onderzoek verschillende aspecten van de cultuur, de tradities en het erfgoed aldaar. Welk erfgoed hebben jullie gemeenschappelijk?

Waarom de stedenband niet digitaal maken en de website [eTwinning](#) gebruiken om een partnerschool te vinden zodat jullie kunnen samenwerken aan een gezamenlijk erfgoedproject?

Omgeving: binnen

Materiaal: computers met internettoegang

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

15

Projectvoorstellen

Jongeren voor erfgoed

De EU is na de Tweede Wereldoorlog ontstaan vanuit een verlangen naar vrede en samenwerking. Maar wat betekent Europa voor een jonge inwoner vandaag? Ga in de klas een gesprek aan over hoe volgens de leerlingen hun leven en vrijheid wordt gevormd door het gegeven Europees burger te zijn. Stel een lijst samen met de titel: 'De voordelen van jong zijn in Europa'. In kleine werkgroepen gaan de leerlingen aan de slag met een onderwerp naar keuze, zoals: gelijke rechten; vrij kunnen reizen (en wonen en werken) in Europa; consumentenrechten (vooral online); consumentenveiligheid (kijk op de labels op etenswaren, kleding, huishoudelijke artikelen, speelgoed en digitale apparaten); gratis roaming voor mobiele telefoons; regelgeving voor gegevensbescherming en internet beveiliging, met inbegrip van beleid zoals de algemene verordening gegevensbescherming en het 'recht om vergeten te worden'; in het kader van Natura 2000 beschermde soorten en habitats ter behoud van onze omgeving en biodiversiteit; of een ander onderwerp van hun eigen lijst. Elke groep maakt hun werk digitaal en nadat ze elkaars werk beoordeeld hebben, houdt de klas een rondetafelgesprek of een forum over de volgende vraag: Hoe heeft het gegeven Europeaan te zijn jou en jouw leven gevormd?

Omgeving: binnen

Materiaal: computers met internettoegang, boeken over de EU, pen en papier

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture

16

Projectvoorstellen

Het Europees Erfgoedlabel

Op dit moment hebben 38 locaties in Europa het felbegeerde Europees erfgoedlabel gekregen.

Deze locaties representeren mijlpalen in de vorming van het huidige Europa. Uiteenlopend van het begin van de beschaving tot aan het Europa dat we nu om ons heen zien, symboliseren en eren deze locaties de Europese idealen, waarden, geschiedenis en eenwording.

Elke groep onderzoekt een locatie en presenteert hun bevindingen op een interessante manier aan hun publiek.

Omgeving: binnen

Materiaal: computers met internettoegang, boeken over Europees cultureel erfgoed, pen en papier

2018
EUROPEES JAAR
VAN HET CULTUREEL
ERFgoed
#EuropeForCulture